

Gospodarske družbe v Sloveniji morajo v skladu z Zakonom o gospodarskih družbah vsako leto predložiti AJPES podatke iz letnih poročil za državno statistiko in letna poročila za javno objavo. Vendar obvezno poročanje družbam ne prinaša le obveznosti, pač pa tudi koristi.

Obvezno poročanje in javnost poročil

*mag. Marjan Širaj**

Na ta način zbrani podatki, ki so ne le javno dostopni, temveč tudi sistematizirani in obdelani, predstavljajo sodobno orodje za analizo podatkov, ki zagotavlja poslovnim uporabnikom prave informacije ob pravem času. Lastniki in managerji podjetij, ki želijo uspeti na trgu, morajo svoj čas posvetiti tudi spremljanju tržnih razmer in finančnega stanja poslovnih partnerjev in konkurentov. S pomočjo kakovostnih in ažurnih podatkov se lahko primerno ter hitro odzovejo tako na nove priložnosti kot na tveganja.

AJPES je glavni vir poslovnih informacij o slovenskih gospodarskih družbah, saj je z zakonom pooblaščen za zbiranje, obdelovanje, objavljane in posredovanje informacij, ki jih prejmejo od gospodarskih družb. Spletno mesto www.ajpes.si ponuja vsem uporabnikom prost dostop do informacij o poslovnih subjektih, vpisanih v Poslovni register Slovenije (aplikacija ePRS), register transakcijskih računov (aplikacija eRTR) in druge registre, medtem ko aplikacija JOLP ponuja brezplačen dostop do letnih poročil za zadnjih pet let. Ena od prednosti informacijskega sistema AJPES so spletne storitve, ki omogočajo interoperabilnost, integracijo in izmenjavo informacij o poslovnih subjektih za večjo konkurenčnost.

Zbiranje in obdelovanje letnih poročil

Kar 97 % družb predloži AJPES hkrati letno poročilo za oba namena, za državno statistiko in za javno objavo, in tako uveljavijo poenostavitev. To lahko storijo mikro in majhne družbe, ki ob predložitvi podatkov iz letnih poročil za državno statistiko predložijo izjavo, s katero dovolijo uporabo teh podatkov tudi za javno objavo, seveda v manjšem, z zakonom

**mag. Marjan Širaj, Sektor za statistiko in informiranje, AJPES*

predpisanem obsegu glede na njihovo velikost. Družbe, ki poenostavitve ne morejo (srednje in velike družbe, subjekti javnega interesa) ali ne želijo uporabiti (prostovoljna revizija), za javno objavo predložijo letno poročilo v neenotni obliki (v PDF formatu). Letna poročila bank in zavarovalnic AJPES zbira le za javno objavo.

Podatki iz letnega poročila, ki ga družba predloži AJPES, štejejo kot priloga k davčnemu obračunu, zato jim teh podatkov ni treba pošiljati še Finančni upravi RS, vendar pa mora družba to izrecno navesti v Izjavi, ki je sestavni del davčnega obračuna.

AJPES vsako leto izdelava računalniške rešitve za zajem podatkov iz letnih poročil z vgrajenimi logičnimi in računskimi kontrolami in objavi navodila za njihovo predložitev. Do izteka roka za predložitev v sodelovanju z uporabniki odpravi morebitne nepravilnosti pri predložitvi podatkov iz letnih poročil, podatke računalniško obdelava in informatizira v podatkovne zbirke. Statistične podatke o posamezni družbi lahko AJPES uporabi samo za izdelavo uskupinjenih informacij o gospodarskih gibanjih, ne sme jih posredovati drugim osebam, niti jih javno objavljati, mora pa jih posredovati državnim organom in pravnim osebam, ki so po zakonu pooblašene za njihovo

uporabo v evidenčne, analitsko-informativne in raziskovalne namene.

V letu 2020 je AJPES zbral 67.178 letnih poročil družb od dobrih 71.000 zavezancev. Nepredložitev letnega poročila ali predložitev po zakonskem roku je prekršek, ki se kaznuje z globo. Primarni cilj AJPES pa je zagotoviti čim bolj popolno predložitev letnih poročil za doseg čim bolj celovite slike o gospodarskem stanju države in za lažje poslovno odločanje, zato v času pred iztekom zakonskega roka za oddajo letnih poročil izvaja pospešeno komunikacijo z zavezanci, predvsem z novimi zavezanci in s kršitelji iz preteklega leta.

Predložitev

Letna poročila lahko družbe predložijo izključno elektronsko, prek spletnih aplikacij na portalu AJPES. Pred tem se morajo uporabniki registrirati oziroma prijaviti z uporabniškim imenom in geslom in se vključiti v sistem e-Pooblastil, ki preverja pravice uporabnikov portala za uporabo posameznih storitev AJPES. V ta namen si lahko pripravijo generalno pooblastilo, ali pa pooblastilo za točno določeno javno oziroma tržno storitev AJPES, z različnim obsegom pravic, ki omogočajo samo vpogled v določeno storitev, vnos ali pa oddajo podatkov. Za zakonitega

Višina nadomestila za predložitev letnih poročil

Vrsta letnega poročila	Nadomestilo v EUR z 22 % DDV	
	podpisano s kvalificiranim digitalnim potrdilom	potrjeno z Obvestilom za AJPES
1 Letno poročilo, predloženo na poenotениh obrazcih	38,43	42,09
2 Letno poročilo, predloženo v neenotni obliki	56,12	59,78
3 Revidirano ali konsolidirano letno poročilo	92,72	96,38

zastopnika izdelava pooblastila ni potrebna, mora pa imeti veljavno kvalificirano digitalno potrdilo (KDP) evidentirano v Evidenci digitalnih potrdil (EDP) AJPES.

Predložitev letnega poročila lahko uporabniki potrdijo s potrdilom KDP ali z Obvestilom za AJPES, izpisanim iz spletne aplikacije, ki ga z lastnoročnim podpisom odgovorne osebe posredujejo pristojni izpostavi AJPES osebno ali po pošti s povratnico.

Letno poročilo lahko elektronsko podpiše zakoniti zastopnik, ki ima veljavno potrdilo KDP evidentirano v evidenci EDP ali od njega pooblaščen oseba, ki ima veljavno potrdilo KDP in pooblastilo evidentirano v sistemu e-Pooblastil. AJPES si prizadeva spodbujati uporabnike k potrditvi letnih poročil s potrdilom KDP, saj je bistvena prednost tega načina tudi nižje nadomestilo za javno objavo (preglednica na str. 18).

Več o pripravi pooblastila je mogoče najti v Priročniku za uporabnike, podrobnejša navodila o elektronskem podpisovanju pa v rubriki Elektronsko podpisovanje, ki sta oba objavljena na spletnem portalu AJPES.

Zavezanci

Letna poročila oziroma podatke iz letnih poročil morajo AJPES predložiti vse pravne osebe (družbe, zadruga, pravne osebe javnega prava, nepridobitne

organizacije – pravne osebe zasebnega prava, društva) in samostojni podjetniki posamezniki.

Banke in zavarovalnice morajo AJPES predložiti zgolj letna poročila za javno objavo, saj predpisana struktura poenotenih obrazcev za njih ni primerna.

Zaključna poročila

Konec poslovne poti je prav tako povezan z AJPES, saj morajo družbe predložiti tudi zaključno poročilo tako za namen državne statistike kot javne objave. AJPES prejeta zaključna poročila brezplačno javno objavi na svoji spletni strani in navede tudi razlog sestavitve.

Javna objava letnih in zaključnih poročil

Zbrana letna in zaključna poročila AJPES, skladno s koledarjem objav, javno objavi na svoji spletni strani v aplikaciji JOLP, ki je brezplačno dostopna vseh zainteresirani javnosti. Za letna poročila, predložena z izjavo, so podatki na voljo v obliki strukturiranih preglednic (bilanca stanja, izkaz poslovnega izida) skupaj s pojasnili, ostala letna poročila (revidirana, konsolidirana) pa so objavljena v PDF formatu, kot so bila predložena AJPES. V aplikaciji JOLP so javnosti na voljo letna poročila za zadnjih pet let.

Objavljen je tudi seznam javno objavljenih letnih poročil od leta 2009 dalje, in seznam zaključnih poročil od leta 2016 dalje, s podatki o matični številki in nazivu družbe ter vrsti, verziji in datumu objave poročila.

Roki za predložitev letnih poročil za gospodarske družbe		
Vrsta poročila	Za javno objavo	Za državno statistiko
Letna poročila	3 mesece po koncu poslovnega leta	do konca meseca marca
Revidirana in konsolidirana letna poročila	8 mesecev po koncu poslovnega leta	do konca meseca marca

Ponovna uporaba, informacije o poslovanju

AJPES posreduje:

- izpise letnih poročil;
- podatkovne zbirke letnih poročil za naročnike s pravico do nadaljnje ali lastne uporabe podatkov v standardnem izboru za javno objavo;
- zbirne podatke letnih poročil;
- podatkovne zbirke in zbirne podatke letnih poročil v nestandardnih izborih po kriterijih naročnika.

AJPES posreduje naročnikom podatkovne zbirke v obsegu javno objavljenih podatkov na zgoščenci ali prek FTP strežnika v obliki CSV ali JSON datotek. Napredni uporabniki lahko zbirke uporabijo za povezovanje v svojih podatkovnih modelih, zaradi česar je zbiranje in analiziranje podatkov lažje in hitrejše, svojo pozornost in čas pa usmerijo na svoje stranke, prodajo in obvladovanje tveganj in si zvišajo prihodke ob nižanju stroškov.

Na podlagi obdelanih podatkov iz letnih poročil, zbranih za statistični namen, AJPES vsako leto izdela uskupinjene informacije o premoženjsko-finančnem položaju in poslovnem izidu gospodarskih družb na ravni države, kakor tudi po posameznih statističnih regijah. Republiške Informacije so zainteresirani javnosti na voljo od leta 2002, po statističnih regijah pa od leta 2009, in sicer v obliki strukturiranih preglednic, ki omogočajo medletno primerjavo po različnih kategorijah (velikost, področja dejavnosti, regije, kazalniki).

AJPES vsako leto objavi tudi podatke o hitro rastočih podjetjih, pripravljenih v skladu z metodologijo Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, od obdobja 2007-2011 dalje.

Zaključek

Kot pomoč uporabnikom so na spletni strani AJPES objavljeni odgovori na nekaj najpogostejših vsebinskih vprašanj glede izkazovanja prihodkov od najemnin oz. stroškov najemnin, izkazovanja finančnih prihodkov iz vrednotenja naložbenih nepremičnin po pošteni vrednosti in prihodkov od odtujitve naložbenih nepremičnin, merjenih po pošteni vrednosti, izkazovanja stavbne pravice, poročanja o nadomestilu plač, ki se refundirajo in poročanja o povprečnem številu zaposlenih na podlagi delovnih ur. Še posebej bo pri poročanju podatkov iz letnih poročil za leto 2020 zanimiva zadnja vsebina, saj zadeva vpliv epidemije na poročanje o drugih poslovnih prihodkih zaradi prejetih državnih pomoči, o stroških dela za vse zaposlene v delovnem razmerju in temu analogno poročanje o številu zaposlenih na podlagi delovnih ur.

V primeru tehničnih težav pri poročanju AJPES, pridobivanju podatkov in informacij ali pa zgolj za boljši občutek so uporabnikom vedno na voljo uslužbenci centra za pomoč uporabnikom. Uporabniki pa se lahko obrnejo s temi vprašanji tudi neposredno na izpostavo AJPES, na območju katere poslujejo. Kontaktne številke so objavljene na spletni strani AJPES. Referenti jim bodo prijazno pomagali in svetovali, saj poznajo in spremljajo poslovanje posamezne družbe na njeni poti, tako v dobrem kot v slabem. ■